

EESTI PÄEVA- LEHT

ESTNISKI DAGBLADET

Kolmapäeval, 26. mail 1971

Nr. 41 (3626)

13. aasiakäik

E. SAREPERA MATUSETALITUS

LONDON (EPL) — Londoni Eesti Vabariigi saatkonna juhi Ernst Sarepera kirstupanek toimus Westbourne Grove kabelis 11. mail, kuna järgneval päeval oli tegelik matusetalitus St. Peter'i kirikus Cranley Gardens'is. Vaimuliku talituse pidajaks mõlemal juhul oli Inglismaa eesti praost dr. teol, Jaak Taul. Osavõtjaid oli mõlemal poolt nii palju, et kõik ära ei mahtunudki. Kirstupanekul viibis ka Eesti Vabariigi esindajad USA-s ja Hispaania Ernst Jaakson ja dr. Villibald Raud, samuti Läti ja Leedu diplomaatilised esindajad, Euroopa Vabadusliidu ja Euroopa Sidegrupi esindajad, inglise sõpra ja mituugi kaasmaalast.

Omastest olid kirstu kõrval kadu- nu abikaasa emaga. Poeg esimesest abielust, kes teenib USA armees Ko- reas mereväe leitnandina, saabus ko- hale alles matusetalituseks.

Roosa ei ole eesti päritoluga

Seoses USA viimase lennuga Kuule tekis küsimus, kas mitte üks astronautidest pole eesti pä- ritoluga. Sõnapoole viitas Kuu- lenduri nimi — Stewart Roosa ja peale selle ka ühe õrebrõs elu- va samanimelise kaasmaalase teadmine oma Roosa-nimeliste sugulaste väljarännust Ameerikasse mõõduvud sajad Hiiuimaal.

Vastavatele järelepärimistele Eesti saatkonna kaudu New Yorkist, kus- juures on kontaktis olnud ka ast- ronaudi isaga, Dewey Roosaga, on viimasel saabunud vastus. Selles märgitakse, et astronauti esivanem- mad rändasid Ameerikasse umbes 1660 Hollandist.

Konrad Veemi kandidatuuri toetavad USA praostkonnad ja tõenäoliselt ka Inglismaa.

USA praostkon- dade kandidaat on Konrad Veem

NEW YORK (EPL) — Ühendriikides tegutsevad mõlemad eesti praostkonnad (praostideks on assessorid A. Hinnu ja R. Kiviranna), on pärast R. Kiviranna ja A. Vööbuse loobumist kandideerimast EELK peapiiskopi kohale, kokku leppinud ühise kandidaadi esitamiseks ja selleks on Stockholmist eesti koguduse õpetaja ja Rootsi abi- praost Konrad Veem. Vastav ringkiri on läinud praostkonna kogu- dusele. Muldugi on vormiliselt iga koguduse enda asi, keda esita- takse ja kellele hääletatakse.

Vaba Eesti Sõnas käsitleb õp- tuur, kes valdab hästi keeli ja on kursis kiriku probleemidega nii Euro- roopas kui Ameerikas. K. Veemi nimi on USA prostkon- dade avalike seisukohavõttudega pääsenud avalikkusse. On muidugi võimalik, et Konsistooriumile on esitatud ka mitmeid teisi kandidaa- te teistest maadest. Nende nimed selguvad pärast 16. juunit. Kes pea- piiskopiks saab, selgub järgnevatel valimistel.

PUBLIKU HUVI TAGAS NOORTE- PÄEVADE MENU

On rõõmstap nentida, et Stockholmis toimunud Eesti noorte n.ä. endi pidupäevad leidsid publiku rõhkuse osas täieliku toetuse. On ju pahatühi olnud kevadistel üritustel kurvaks tõsiastjaks, et inimesed eelistavad rohkem loodust, sivilite ja paatide korramistamist kui ilmutist kontserdisaalidesse või pidulokaalidesse. Nähta- vasti oli aga seekord vanema publiku osas külgetõmbejooks siiski Noortepäevade uudus, nooruse julge ta- vene esitada omi võimeid ja oma maitses, kusjuures esitatu nii mõnigi kord tundus olevat kaugel väljaspool vanema generatsiooni traditsioonilisi harjumusi.

Võtame kasvõi peapildustel esine- nud pop-grupi "Tüürmani jüngerite" esinemise, mis mõjus tavalisele sa- jandivahetuse koorilaulu-harjumusele kinniolevale eesti standardpidulise kõrvale otse shokeerivana. Ent siiski ühtlasi ka uskumatult värskendavalt ja ajakohaselt, kusjuures tuli hää- meelega konstateerida, et "oskame ka meie" ja et popi ainuõigus ei pruugi sugugi kuuluda teiste rahvus- te nooremale generatsioonile. Ja pe- le muu väitsid asjatundjad, et Tüür-

mani-poisid absoluutselt kuuluvad biit-muusikute paremiku ja suu- daksid vabalt välja konkureerida tro- bikkondade kaupa oma rootsi kolle- ge.

MUDILASTE KOKKUTULEK

Tagasi minnes üldürituste niioelda kronoloogilisse järjekorda, siis aga- sid need mudilaste kokkutulekuga reedel Enskede spordihallis. Avaral palliväljakul vudistas ringi nii umbkaudu 60-70 pisimat tegelast

— jah, täpselt arvu on paraku üsna raske edasi anda, proovigu keegi ise loendada mesilastaru ümber õhus ringi lendavaid mesilasi. Sama raske ülesanne. Jääb võhikule täielikuks müsteeriumiks, kuidas Stockholmis lasteaja juhatajal pr. Klemmeril ja tema abistil õnnestus toda elavhõ- bedatilkadena ringliikuvat mudilas- peret jooksu- ja müramishoost koon- data täiesti korrapäraseks ja distsi- pliineritud ringmägede koosseisuks. Ja seda mõne sekundi jooksul — fan- tasiline!

Mispeale järgnesid lasteperele vä- hemalt sama põnevad ja toredate Järg lhk. 2.

OSLO kabineti koosseis

Eesti Rahvusnõukogu pressin- formatsiooni teatati n.n. Oslo va- lituse ümberkujundamisest sooses Aleksander Varma surmaga, mil viimase kontinuitet edasi liks automaatselt Tõnis Kintile kui peaministri kohuste täitjale.

Informatsiooniks öeldi, et peami- nistri kohustesse on astunud nüüd varem riigisekretäri funktsioonis olnud Heinrich Mark, kuna välismi- nistri kohale on edasi jäänud Aug- ust Koern. Teisi nimesid ei nime- tatud. Eesti Päevalehes kuulmist mõõda on Oslo-kabineti teisteks liik- meteks Arvo Horu (majandus), Ak- sel Mark (sise), Renate Kaasik (portfellit), Elmar Järvesoo (põllu- tö) Heino Valvur (sotsiaal), Alfred Kärsna (kohtu), Juhana Käis (tee- de), Edgar V. Saks (haridus). Riigisekretäri kohustesse on nimetatud Arved Ruusa. Vastavad isikud asu- vad mitmel maal. Arvat tähelepara- ni, et endisesse koosseisu kuulunud sotsiaalportfelli kandja Ivar Grünt- hal on uuest koosseisust välja jää- nud. Lähirääkimisi olevat toimunud ka Eesti Põllumeste Kogudega (Väljaspool Rahvusnõukogu), kust aga esindajaid ulalmärgitud kogus- re ei kuulu.

Heinrich Mark

Mark Oslo valits. pea- ministriks

Eesti Rahvusnõukogu pressin- formatsioonist selgub, et n.n. Oslo eksilvalitsuse Aleksander Varma surma järele ametisse astunud juht Tõnis Kint on nimetanud ametisse valitsuse uue koosseisu, kusjuures kabineti moodustajaks ja peaministri asetäitjaks on Hein- rich Mark ja välisministriks end- selt August Koern. Nagu märgi- tatakse, on kaasa tõmmatud koalitsio- ni uusi poliitilisi ringkondi Rootsis, USA-st ja Kanadast ja olevat käimas läbirääkimised jat- kuvalt esindamata ringkondadega. Informatsiooni ei ole märgitud kabineti ülejäänud liikmete nime- sid.

viibis Rootsis Uppsalas. Oli rohkesti pärgi ja lilli.

Praost J. Taul oma sõnavõetus kirs- tupanekul iseloomustas kui Eesti õi- guste eest vahipostil seisnut truid kohusetäitjaks. Londoni Eesti Seltis naiskoor laulis Sibeliusse "Jää vai- kseks" pr. Hindo juhtimisel.

Kirstupaneku lõput toimusid jä- relhiitide. Peakonsul Ernst Jaak- son kõneles eesti ja inglise keeles, rõhutatades, et lein ei taba mitte ai- nult Eesti välisesindusi, vaid ka ko- gu eestlaskonda. Kaduuna võttes meie rahva vabaduse eest. Looda- me, et see tõus vilja kannab — sel- les lootuses ootame ka lohutust sel- les rasches olukorras, kus me praeg- u viibime, ütles E.V. esindaja, ase- tades pärja Eesti Vabariigi valitsus- se nimel.

Järelehüideld ütlesid veel Inglis- maa Eestlaste Ühingu poolt esimees V. Pärtel, Londoni ES esimees J. Pruuden, Londoni eesti kog. esimees E. Tarn, Eesti Maja, Eesti Klubi ja üliõpilasorganisatsioonide poolt Sai- Järg. lhk. 8.

E. Jaakson Londonis: Olukord meile raske Lahendus selgusetu

LONDON (EPL kirjasaatjal) — Eesti Vabariigi esindaja USA-s Ernst Jaakson viibis 11. maist kuni 16. maini Londonis sooses E. V. Inglismaa esindaja Ernst Sarepera ootamatu surmaga. Hispaaniast tuli sa- maks ajaks Londonisse ka sealne E. V. esindaja dr. Villibald Raud, kes varem on pikemat aega töötanud saatkonnatönikuna E. V. saatkonnas Londonis. Ernst Jaakson võttis osa E. Sarepera matustest ja selgitas tema järgluse küsimust Briti Foreign Office'is.

Lahkumisel, 16. mai hommikul üt- les Ernst Jaakson EPL esindajale järgmist:

- Södertäljes sündis Maria ja Tanel Tuulsete poeg.
- Toronto rahustevahelise näituse, n.n. karavani sissepääsupiletite omanike vahel toimus esimene võit- tude loosimine, kus õnnelasteks olid ka eestlased — abielupaar Meeta ja Voldegar Lehtmet's'd. Võidu atusel võimaldatakse abie- luparile tasuta lennusuüsi Mehli- kusse Acapulco suvituslinna. Loo- simised uute võitjate selgitamiseks toimuvad igat nädalat.

— Käisin Briti välisministeeriumis, kus ma meie küsimuse igakülgsetl esitasin. Arvestades küsimuse kompl- litseeritust, on selle lahendus praeg- u selgusetu ja peame ära ootama Briti valitsuse seisukohta.

Mul oli Londonis nõupidamisi veel meie Hispaania esindaja dr. V. Rauaga, Läti ja Leedu chargé d'aff- aires' idega ja meile sõbralike ring- kondadega.

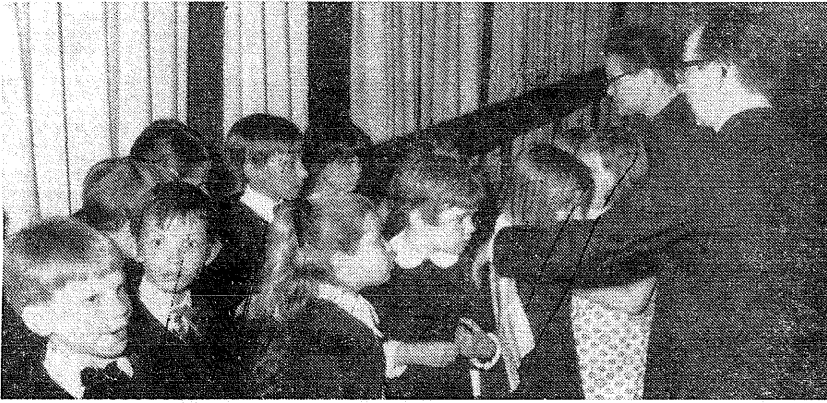
Samuti olen pöördunud juristi poole nõu ja abi saamiseks.

Olukord üldiselt on meile raske, nagu eestlaskond ise sellest aru on saanud.

E. V. esindaja USA-s Ernst Jaakson sai kokku Londonis ja pidas nõu ka E. V. esinda- jaga Hispaanias dr. Villibald Rauaga.

Göteborgi Eesti Algkooli emadepäev ja koolipidu

Pidu algab. Õpetajad Eero Tarjus (koolijuhataja) ja Maria Suur seavad õpilasi esinemisvalmis. (Foto Kopler).

GÖTEBORG (EPL) — Göteborgi Algkooli kevadpidu koos emadepäeva pühitsemisega peeti 7. mail Gamlestadis rahvajas. Täevatast oli annud kena ilma ja kevadised rõõmاید noori ja vanu kogunes rohkesti pidumajja, kus lunastati kavade, millede joonistamine peoks on õpilastele elust tekitavaks vahelduseks õppetöös. Rikkaliku loterilaua ümber tungal samuti lapsi ja vanemaid, kes: seneisid siis enne kava algust oma õnneoludega pidusaa.

Õpetaja Karl Kool pidas südamlu kuu emadepäeva jutluse ja palvuse. Teemaks oli valitud üks Pauluse kirri korintlastele, mis jutustab armastuse pikameelsusest, heldusest ja sellest, et armastus ei ole kade ega suurusle, ei ole ennest täis ega viisakusteta. Armastus ei otsu omakasu ega ärritu, ei pea meeles paha, ei rõõmustu ütlekohust. Aga ta rõõmustab ühes teoga, vabandab, usub, loodab ja sallib kõik.

Õpetaja ütles m.h., et "emadepäeval austatakse ja tänatakse ema teatud töö ja nähtud vaeva eest. Aga sel päeval mõtleme ka ema ja kodu suurtele kohustustele laste kasvatamisel."

Õpetaja tõi näite Aleksis Kivi "Seitsmest vennast", kus leskkesjäänud emal oli palju tegemist, et kasvatada suures laanes inimesteks oma seitse poega. Tubli ema oli teede ja vahendite valikul leidlik: oma sihi saavutamiseks jagas ta poegadele parajalt hirmu ja armu.

Nii on ka nüüd. Elame suurlinnade džunglis. Noorus kipub kodus välja. Kodu on muutunud nagu hotelliks, kuhu minnakse ainult magama. Siin võrsil on ka eesti keel õhus. Vähe on nea liikelise kodusolemise ajal noortega

estli keele oskust arendada. Vähe on noorigi, kes käivad eesti koolis.

Eesti kodu on olnud aegade jookspendust kultuuri häll. Kodus on pandud alused ka kõlbusele. Tänapäeva kodul on samasugused ülesanded.

Pärast õpetaja kõnet ja palvet lauldi Lydia Koidula "Ema süda" ja samal ajal kinnitasid rahvariietes õpilased emadele lilled rinda. Õpilane Laine Kaar ütles "Töotuse emale". I ja II kl. õpilased esitasid kauni laulupõimiku kevadilised, "Esimene emale". Iivi Soomägi kandis ette "Sinihile" ja Helle Seimre "Kelluke". Anne-Liil Haavamaa ettekanne sisaldas armastuse ja Marianne Lohmuse ettekanne laulu emale. Maret Eesmärd deklameeris "Hällilaulu". I ja II kl. õpilased laulsid seejärel reipalt "Juba linnukesed" ja "Ketremas". Järgnesid jälle salmeid ütlemiseid ilusas eesti keeles: Harald Ida-vainult "Lumekelluke", Linda Pildilt "Arka üles", Ain Seimrelt "Konrad", Anu Mättalt "Sinikirja linnuke" ja Margi Lokkilt "Emale". Kõik luuletused esitati heas emakeeles ja laste loomulik sarm soojendas omakorda kuulajate südameid.

Siis laulsid III ja VI kl. õpilased "Nüüd lapsed rõõmustage" ja hoo-gsa "Marsilaulu". Kõiki koorilauale juhatas koolijuhataja Eero Tarjus. V ja VI kl. õpilased esitasid kõigiti õnnestunud rahvatantsu "Targa rehalune".

Järgnes väike lastenäidend "Üks süvine päev" I ja II kl. õpilastelt õpetaja Maria Suure juhatusel.

Selle tegevus toimus metsas, kus äraüksind lambatalleke (Koidu Viit) oisid nüttes oma ema (Heleen Auväär). Head jänkud (leida Neemelaid, Silvia Kuidassaar ja Mai-Liis Laurits) atitasid teda. Jänkud, tigu (Riina Sooraru) ja mesilased (Silvi Laks, Eevi Kaar, Anneli Laanep) peitsid tallekesse ära, sest metsas oli muidugi olud (Hely Lilliste), kes jättis tallekesse ära süü. Viimaks jõudis siiski emalammast kohale ja päästis oma vooakese. Nisuteri arvestav hiirt mängis Lennart Sandström. Muinasjutu-näidend oli lavastatud mäisekalal ja kostüümid olid meeldivad.

Vahenega vedeti lastevenemate poolt korraldatud einelauas, kus omakipsetatud tartu- ja mulgikoriid, sahvrasalad, rabarberi- ja õunakooki sööma meelitasid.

Pärast vahenega eestisid V ja VI kl. õpilased Eero Tarjuse lavastusel 3-pildilise näidendi "Lilbe löös jälle kella", mille oli koostanud Arvi Moor. Oskar Luts populaarse noorsooramat "Kevade" I ainetel. Tegevus kulges kirikumõisa poiste parve upu-

Tigu (Riina Sooraru) ühel surisel päeval seene all — koolilipo näidendis. (Foto Kopler)

tamise ümber, mis kujunes Arno Tallile ja Tõnissonile südameetunnistuse küsimuseks.

Joosep Tootsi, kes oli päris ehstsa kutsikaga põues kooli tulnud, mängis tabavalt Gunnar Aus, õiglust taotlevat Arno Talli Kenn Kriisa, alati mugivalt Tõnissoni Mihkel Laks, kellamees Liblet pikakeseviline John Lepik, punapäist Jorh Adnel Kiiri Jüri Soomägi, kes oli pandud ka lau-lu juhataja. Kõikidele lemmikut, Riina Teel, kehastas Anneli Sorpi. Päris ehne vanaaegne koolmeister Laur oli Eero Tarjus.

Eesti algkoolile hea onu Arnold Sirkel oli loonud toredad lavapildid Paunvere külast ja selle koolimeister Kogesime, et Oskar Luts on kujutanud alatikorduvad imitiitüpe: Tootsid, Teel ja Talid on ka siniseis koolides ja õiguse ja vale vaagimise-ga tegelevad tänapäevagi noored ja vanad.

Publik tänas virku tegelasi elava esituse eesti kauskestva apuasiaga. Kokkuvõttes võib nimitada Göteborgi Eesti Algkooli kevadpidu järjekord-se õnnestumist. Rõõmustab ka teadmise, et uude esimesse klassi on ju-ba üles antud 12 uut õpilast.

ELMIRE KÄGI

Hanoi juhtnöörid sõjavastasteks meelevaldusteks

WASHINGTON (VE) — Ühendriikide võimud jälgivad teravalt Washingtonis toimuvaid Vietnami sõja vastaseid demonstratsioone, millele korraldamiseks on rakendatud suur organisatsioon. Selle organisatsiooni juhiks on 30-aastane tuntud pahempoolne tegelane Rennie Davis, kes arreteeriti Washingtonis demonstratsioonide ajal ning lasti hiljem taas vabaks.

Nagu demonst-ratsioonide kestel selgus, on need põhjalikult ettevalmistatud ja iga samm strateegiliselt läbi mõeldud ja väljakalkuleeritud. Demonstrantide eesmärgiks oli kogu pealinna liikluse halvamine ja ogu valitsusaparatuuri tegevuse häirimine.

Washingtoni politsei-võimude ettenägelikkuse ja vajalikkude abinõude tarvitusele võtmise tulemusena ei töötanud aga mässumeeste plaanid ettenähtud kujul ning politsei tegi lõviosa lühikeses aja jooksul puhtaks, arreteerides suure osa demonst-rantidest.

Ühendriikide ajakirja "Times" andmetel käis demonstratsioonide üldjuht Rennie Davis enne Washingtoni sündmusi kabal korral Pariisis, kus ta kohtas Põhja-Vietnami rahudelegatsiooni liikmetega demonstratsioonide plaani. Davis ise märgib, et Põhja-Vietnami kommunistlikud delegaadid andsid talle nõu suurejooneliselt demonstratsioonide organiseerimiseks, kuna nüüd on aeg saanud küpeeks sõja lõpetamiseks.

Davis kinnitas enne demonstratsiooni liiklusele peitud kihutuskõnedes, et kui valitus ei taotle sõja lõpetamist Vietnams, siis "maie lõpetame Ühendriikide valitsuse tegevuse."

Demonstratsioonide organiseerimiseks loodi Washingtonis staap, kes hekkas kogu aktsiooni üleriigiliselt juhtima. Esialgu valmistati organisatsioonidele raskusi majanduslikud probleemid, kuid nagu märgib "Time", saadi varsti üksikannekajalt üllatuslikult suuri summasid. Üle kogu riigi loodi keskaasthile 14 alaosakonda, kus hakati välja koolitama alljuhte ning jagati välja mitmesugust kihutuskirjandust ja instruksioone. Ülikoolides hakati näitama 30-minutilise propandafilmi "Time is running out", mille demonstreerimisega kihutati üles õpilasi ning mille näitamise ees saadud summadega aidati finantseerida demonstratsiooni ettevalmistust.

Mässu organiseerijatel olid kasutada sellised suured summad, et demonst-ratsiooni organiseerimise staabi liikmeid saadeti Hanoi, kus võeti kontakte sealsele üliõpilastele jõppikkude plaanide välja töötamiseks.

Suurdemonstratsiooni plaan kinnitati Ann Arbori ülikoolis, Michiganis, kus demonstratsiooni organiseerijate koosolekust võttis osa 2900 üliõpilast.

Samal ajal hakati üleriigiliselt välja jagama demonstratsiooni käsi-ramatut, kus detailiselt oli kirjeldatud ig a demonstratsiooniast osavõtjate ülesanded ja käitumisnormid.

Juhid oli põhjalikult uurinud Washingtoni liiklussüsteemi ning olid kindlad, et nende inimmassid unustamistav Washingtoni liikluse ning tekitavad pealinna ja kogu valitsusaparatuuri kaose. Politseivõimud ettenägelikkuse tõttu varisesid aga kõik need plaanid tahaks ja põrmuks ning Ühendriikide kodanikel jäab ainult küsida — kas Ühendriikides ei ole seadusi ega võimu, kes kõik selliste demonstratsioonide juhid, kes töötavad otseselt koos USA vaenlastega, õigel ajal avaldust elust kõrvaldavad ning nende kavatsused elimineerivad.

Kongressidel

Aleks. Terras viibis Luksemburgis Liberaalse internatsionaali eksekutiivi koosolekul.

Karlstadis 19.-21. juunini toimunud Federal Union of European Nationalities kongressist võtsid osa ERN esindajana välisekretär Villiam Muld ja Eesti Komitee esindajana kooli- ja noorsootöitkonna esimees dr. Johan Ungerson ja tema abikaasa Ingrid Ungerson.

Pariisis toimunud Rahvusvahelise Põllumeste Uniooni (International Peasant Union) sümpoosiumist 8. ja 9. mail võttis Eesti Põllumajandusliku ja Eesti Demokraatliku Uniooni esindajana osa agr. dr. Arnold Kivimäe Uppsalast.

Luksemburgis võttis Liberaalse Internatsionaali eksekutiivkomitee koosolekust 1. ja 2. mail osa Eesti liberaaldemokraatliku koondise peasekretär Aleksander Terras. Osavõtjate hulgas oli ka Läänesaksa välisminister Scheel. Aleks. Terrast paluti anda ülevaade olukorrast praeguses ikestatud Eestis. Informatsiooni korras puudutati ka maailma liberaalse ja radikaalse nooruse föderatsiooni eelmisel kongressil vastu võetud otsust Eesti Liberaaldemokraatliku Koondise noortesektsiooni eemaldamiseks maailmaorganisatsioonist. Liberaalse Internatsionaali eksekutiivkomitee liikmed deklaratsioonid AL Terrasele, et nad on resolutsioonide selliste manipulatsioonide vastu, kuigi nad noorteföderatsiooni töösse segade ei soovi. Noorteföderatsiooni esindaja Luksemburgi kokkuteleku-lel teatas, et see otsus on nüüd muudetud ja küsimus tuleb vastu arutamisele järgmisel föderatsiooni kongressil. Koostis liberaalne noorteliit (FPU) koos rea teiste Euroopa liberalsete noorteliitudega ei poolda eestl laste noorteliitidele eemalejäämist. Seeja näib ilmselt Moskva poolt Soome vaskäärilikkuse esindajate kaudu juhitud rünnak tulemusteta olevat jäänud.

Euroopa Põllumajandusuniooni (CEA) kongress toimub sel aastal Santa Cruz de Tenerife's Kanaaria saartel 18.-22. oktoobril. V.E. Põllumajandusliit, kes on CEA täieõiguslikku liikmeks, saadab kongressile arvuka delegatsiooni, kelle koosseis selgub lähemal ajal.

Eestlane USA A-KOMISJONI

WASHINGTON (VES) — Riikliku aatomenergia komisjoni peakorteri teadaandes nr. 75 teatati, et Mäido Kari on määratud asutise lepingute osakonna mobilisatsiooni haru ülemaks (Chief of the "Mobilisatsiooni haru koordineerib ta 2. maist alates.

Osakonna direktori Joseph I.Smithi allkirjaga teadaande tekst jätkub järgmiselt:

"Mobilisatsiooni haru koordineerib riikliku hädaloorkorra, kaits ja mobilisatsiooni valmisoleku aktsioone, mis on seotud komisjoni oluliste funktsioonidega, tsiviilkaitses abinõudega ja teatavate elementidega tööstuse mobilisatsioon. Mobilisatsiooni haru korraldab samuti ka riigikaitses eelisõiguste ja ülesannete määramise süsteemi, kaasa arvatud arendamine ning vajadused.

M. Kari kutsuti a. 1961 aatomkomisjoni juurde teenistusse operatsioonide asutises New Yorgis. Viimased kolm aastat on ta olnud mobilisatsiooni spetsialistiks. Ta on lõpetanud Washingtoni ülikooli St. Louisis poliitilise teaduste magistrina. Ta on praegu Eesti Rahvuskomitee Washingtoni büroo ja Vabadusvõitlejate liidu sekretäriks.

Jugoslaavia teelahkmed Tito otsib uut lahendust

(VE) — Hiljuti Stockholmis, toimunud vahejuhtum, mis algas kahe noore kroaadi tungimisega Jugoslaavia saatkonda ja lõppes Jugoslaavia saadiku suruks tulistamisega, iseloomustab kõige kujukamalt neid sisemisi lahkhelid, mis eksisteerivad praegu mitmest Balkani rahvast koosnevast Jugoslaaviast. Kommunistlik diktaator Jossip Broz Tito painutas Teist maailmasõda kõik Balkani rahvad raudse distsipliini alla ja ühendas kroaadi, serblased, montenegro, makedoonlased, sloveenid ja bosnia lased üheks kommunistlikuks riigiks, kuid kommunistlik ideoloogia ei ole suutnud ilmselt rahvuslike lahkhelidest välja radeerida ning need on viimasel ajal paisunud kuni Jugoslaavia lagunemise piirini.

Tito, kes on rahvuselt kroaat, tunnib ise kõige paremini Balkani valitavate olukorda ning ta on selge, et kui ta ei suuda Balkani praegu niingsugust süsteemi ja üksikute rahvaste vahelist koostööd luua, siis ähvardab Jugoslaaviat pärast tema surma lagunemine. Ning see katasroof võib järgneda juba lähemate aastate jooksul kui arvatakse sellega, et Tito on juba 79-aastane ning tema ajal elu võib igal hetkel kusta.

Tito tegi juba esimese katse uue süsteemi loomiseks, mis tagaks Baljuhitimisel Jugoslaavia sildi all kommunistliku riigina, kuid Belgradist kani rahvaste koostöö kollektiivsel saabunud andmete põhjal on Tito oma organiseerimistöö raames sattunud suurtesse raskustesse. Tito esmähki oli anda Jugoslaavia mosaaliki kuuluvatele üksikute Balkani rahvaste senisest suuremat autonoomiat, kuid nagu selgub on paljud kohalikud kommunistlikud juhid eskäärt valmis kaitsema oma rahvusgruppi huvideid ning vanad sõjandite keste Balkani kohal hõljuvad vaenulised on taas ilmunud horisonidile.

Aprilli lõpul kutsus Tito Brioni saarele oma residentis kokku kolme päevase nõupidamise, millest viisid aas Jugoslaavia kommunistliku partei poliitbüroo liikmed ja föderaalvalitsuse ja kohalikkude vaharikkide tähtsannud poliitikud ja esindajad.

Nõupidamine esmähki oli välja töötada kindlad seiskohed, mis kindlustaksid Jugoslaaviast stabiilsel olukorra ja Jugoslaavia kommunistliku riigi püsivuse. Nõupidamise lõ-

pul antud kommünikees kinnitatakse et kommunistlik partei toetab administratiivset deentralisatsiooni ning nistratiivset deentralisatsiooni ning mit, kuid dokumendist ei selgu lähemalt, kuidas neid esmähki tahtakse saavutada ning likvideerida üksikute Balkani rahvaste vahel valitavat sõjandite pikku vihvavaenu. Kommünikees korbak eriti teravalt silma, et seal kriitiseeritakse aas Jugoslaavia ajakirjandust ja lahkhelide tekitamisel üksikute rahvusgruppide vahel ning tehakse kommunistlike parteile ülesandeks valvel oia sellistest lõhestavate aktsioonide vastu võitlemisseks.

Nagu selgub Jugoslaaviast saabunud informatsioonist, on lahkhelid eriti suureks paisunud serblaste ja kroaadike vahel.

Need lahkhelid on tekitanud sellise pinevuse, et Titol on raskusi moodustada föderatsiooni, kus kohapealsetele võimudestele ja üksikutele rahvusgruppidele antakse suuremad võimupiirid oma kohalikkude asjade ajamiseks ning ühendatakse kõik rahvad üheks suureks Jugoslaaviaks kõiki kokkusulatava ja ühendava kommunistliku ideoloogia abil.

Kroaadiid nuresivad õigustatult, et nendelt pigistatakse välja suuri majanduslikke panuseid ning juhtivaks need Jugoslaavia keskvallitsuse kaudu Serbiasse, mis on peamiselt põllumajanduslik piirkond. Kroaadiid leiavad, et nad peaksid saama suurema iseseisvuse oma majanduslikeks asjade ajamiseks ja isegi kaubanduslikeks sidemete sõlmimiseks välisriikidega.

Seni on nende lahkhelide suuremaks tülikks paisumist suutnud surbutada Tito oma prestizhiga, kuid kui pärast tema surma võim Titoplaanide kohaselt üle kandub kollektiivsele juhtkonnale, siis on kindlasti tülid majas ning Jugoslaavia föderatsiooni painutatud üksikute riikide juhtkonnad hakkavad taga ajama oma huviseid, unustades ja heites üle parda kommunistliku ideoloogia, mida Tito peab Jugoslaaviat ühendavaks teguriks. See on praegu Tito suuremaks probleemiks ja jääb ainult oodata, kas vana 79-aastane revolutsiooniar suudab enne avaliku ja poliitilise elu areenit lahkestid lahendada seda dileemmat, mis on Jugoslaaviade kui tervikule elu ja surma küsimuseks.

Juubilar kodumaal

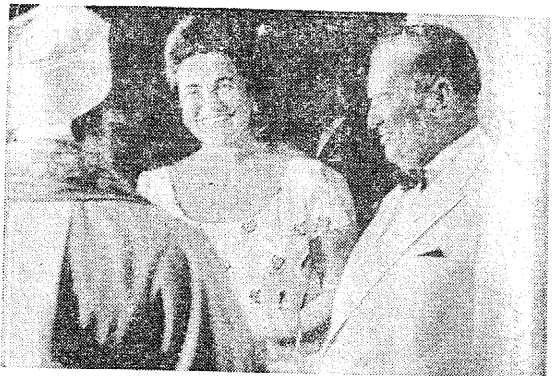
Arstiteaduse professor Felix Lepp on pühitsenud Tartus 2. mail oma 99-ndat sünnipäeva.

Ta sündis Võrumaal, oli noormehe-
n Tartus kauplusemüüja, lõpetas eksternina gümnasiumi ja hakkas 1910 Tartu ülikoolis arstiteadust õppima. Oli asearstina Esimeses maailmasõjas ja lõpetas ülikooli 1918. Oli Tartu nakkushaigla assistendiks, hiljem nakkushaigla juhataja. dr. med. 1924. aastast peale. Pärast seda Tartu ülikooli eradotsent ja dotsent, Nõukogude ajal nakkushaiguste ja mikrobiologia õpetooli professor. Pensioneeriti aastal 1960. Nagu kodumaal kuuludub, on juubilar veel suhteliselt hea tervise juures. (ME).

● Maikuu lõpus sõidavad Miamiast Floridast Euroopa-reisile pr. Meeta Sepp, Maie Mihk ja Klariis Valtter. Külaskavas on ka Rootsi.

Kirikukontserdil esinenud koor ja solistid. keskel ees vasakult koimas Helvi Klement, Hillar Loor, Harri Kiisk ja Koidu Ventser (EPL-foto Lepper)

Vanal revolutsiooniaril Titol on 79-ndal eluaastal tekkinud probleem, mis saab riigist pärast tema surma? Pildil diktaator koos abikaasaga vastuvõtul.

LEPPERI-STUUDIO KIRIKUKONTSERT

Eesti Kultuuri Koondise ja EELK Stockholmis koguduse ühisel korraldusel toimus möödunud laupäeval, 15. mail Jakobi kirikus vaimulik kontsert. Kontserdil esinesid riida-vookaalilist Helene Leperi Laulustuudiot, Stockholmist Eesti Segakoor Harri Kiiski juhatusel ja instrumentaalistina Hillar Loor (orel).

Kontserdi kava oli mitmekesiselt hувitav ja koostatud hea maitsena. Helene Leperi Laulustuudio on praegu ainuke, kes väsimatult hoolitseb eesti lauljate järlepölve koolitamisega. Laulu õppimine on tänapäeval peamiselt vabaaja lemmikharrastus. Stuudio on praegu seiselt õpilast, neist uusi õpilasi soolista veel esinema ei lastud. Kontserdil cinesid vaid varentunud, oma suutmistega tunnustavat tähelepanu äratanud jõud. Helvi Klement (sopran) ja Koidu Ventser (alt) laulisid duetti F. Mendelsohni oratooriumist "Elias" ja G. Fauré "Kyrie eleison". Koidu Ventser ja Aleksander Piht (tenor) esitasid koos F. Mendelsohni "See on Jehoova päev". Esinejad ilmutasid head ansambilitunnet.

Soololaulend esitas Andres Kukku (bariton) F. Mendelsohni "Jag tack-ar Dig, Here Gud" oratooriumist "Paulus" ning L. van Beethoveni "Kõiki taevad laulvad". Ta kaunitämbrihine hääl kõlas võimsalt eriti Beethoveni helindis.

Helvi Klementi esitatud soololaulud (G. Fauré "Pie Jesu" ja Reekviamist ja Artur Kappi "Vaimulik aaria") haarasid kuulajate helseva kõlaga, piano nukra lüürikaga, meeleolu pühalikusega.

Koidu Ventser laulis samuti kaks laulu: C. Gounod "Ave Maria" ja aaria G. Händeli oratooriumist "Ester". Tähelepanu köitis aaria viimistletud ettekäanne.

Aleksander Piht esitas meeleoluliselt õnnestumiselega L. Luzzi "Ave Maria" ja Edvard Griegi "Ave maris stella".

Soololaule ja duette saatis orellil Harri Kiisk. Orellipartiid olid siin kohati tehniliselt nõudlikud ja suure ulatusega (näiteks Artur Kappi "Vaimulik aarias" ja G. Händeli oratooriumis "Ester"), mida Harri Kiisk teostas nauditava toimetulemisega.

Huviga ootamise tuu segakoori esinemiseks. Stockholmist Eesti Meeskoori ja Naiskoori kõrval rikastaks segakoore meie muusikapilti reperatuuril omapäraselt laia haaravusega. Stockholmis oli aastate eest kaks heatasemelist segakoori — Juhan Aaviku nimeline ja Olav Rootsi Noortekoor. Vahepeal on püsivamate tulemusteta üritatud uue loomist. Nagu kuulame, olevat ka nüüd asutatud segakoor Harri Kiiski tulemusteriikkal juhatusel loodud sinult sellesse kontserdiküls. Sellest oleks äärmiselt kahju! Koor oma esimesel esinemisel ilmutas nii kõrvalpäitavat head taset köälilise tasakaaluga ja laulude läbitõulise kunstilise teerikkalusega, et segakoori esinemine sai vaimuliku kontserdi kõrgpunktiks. Koori plusskontsese võime kirjutada sellegi, et laulussinad koori esitluse ulatusid meieni selgemini kui solistide omad. Koor esitas neil laulud "Kirkus Kreeki Tzaveti-laulude sarjast" ("Kiida, mu hing", "Pöeval ei, pea pähkene", "Issand, ja hüüan Su niole" ja "Õnnis on minime"). Koor lõpetas kontserdi Eduard Tahina "Ave Mariaga" koorile ja orellile Orellipartiid mängis siin Hillar Loor.

Kevadisel kannis päikestpraeeline ilm oli arvatavasti pähkuseks, et rubliku osavõti kontserdist ei olnud just rohkemavuline. Esimehate jõekäntulised ja tötõulnustest tase oleksid viäimud soojasjäädameilmetel kaasatulemist.

ED. REINING

Eesti arstid NKVD kütüüsis Ühe arsti jutustus a. 1941

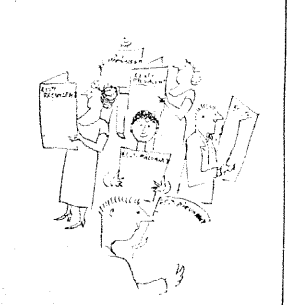
Värvana värga "Jan Teäre" pardal pärast venelasit vahide põgenemist 28. augustil 1941. Vabanes 500 inimest, nende hulgas jutustaja ja end. välisminister Hans Rebane, kes hiljem suri Rootsis. Endised kalandustegelased moodustavad pildil esigrupi. (EPL-arhiiv)

Kuidas nõukogude võimud ja üksikud tegelased kohtlesid eestlasi pärast esimest vene okupatsiooni, 1940. ja 1941. a. teavad kõik vanemad rahvusaaslased, kes tollal viibisid Eesti pinnal. Kui sellest jutustati pärast sõjajärgse lõppu inglastele ja ameeriklastele Saksas või mujal ja teistes e. rahvustesse kultuurivale inimestele, kes ei tunnud enamlasti, vaid teadsid ainult seda, mis sõjajärgne liitlaste propaganda neist rääkis, siis ei tahunud keegi seda kuulda ega uskuda. Kõik olivat ainult "natsistlik laim" jase lile levitajad kas otsestest või kaudselt "natsid". Vahepeal, kus paljud lääne inimesed omal nahal on tunda saanud vene praegust "humaniteeti", on vaated muutunud. Sellele on palju kaasa aidanud vene kommunistid is, esijoones teadlased, kirjanikud ja muud haritlased, keda võid kahtlustada kõiges muus, ainult mitte natsismis.

Esimese vene okupatsiooni ajal jäi kõik eestlasi-haritlasti ilma tööta, kui need õnnestus vähemal esialgu pääseda vahistamistest, mahalaskmistest ja küüditamistest. Erandi moodustasid arstid. Nende järele oli Venes suur puudus. See asjaolu ei teinud nende seisukorda lihtsamaks poliitilise tagajärgena mõttes: ka need, kes jäid enamlaste silmis kahtlas-eksiks. Eriti muudugi need, kes olid sõjaväeavaldanud Saksamaale ümber astuda, seda aga mitmesugustel põh-justel teostada ei saanud.

Üks Tallinna arst, kes kuulus vii-nesesse kategooriasse, jutustas sak-sa okupatsiooni ajal sellest kokku- võetult järgmist.

"Vahistamise kartusel varjasin end, alates 5. aug. 1941. Ühe oma sõbra korteris. 16. aug. ilmusid sinna üks NKVD-mundris venelane ja kaks ees- militsonääri. Mind ennast ja mu korter otsiti läbi. Venelane kuu- lutas mind vahistatuks. Kõigil "kü- lalaste" olid püstitatud laskevälis- kius ja mind koheldi kui bandiiti. Läbiõhkimise järel viidi mind kinni- sesse autosse ja toimetati miilitsa- staapi. Seal koostati mingi protokoll ja mind saadeti selle protokolliga

UUENDAGE AEGSASTI Eesti Päevalehe

tellimist, et lehe saamisel vahet ei tuleks. Tellimisi võtavad vastu kõik postkontorid Rootsis.

NKVD-majja Pagar'i tänaval. Üle- kuulajaks oli keegi muulane, kes rääkis vene keelt. Ta süüdistas mind selles, et mina olevat tahtnud min- na "führeri" juurde ja küüsis, mis si- demed mul on Saksamaaga, kas ja keda ma seal tunnen ja missuguse salaluse-organisatsiooni liige ma olen. Ta päris, missuguseid teateid olen vaenlasele annud.

Oli õige, et kavatsesin Saksasse minna, kuid venelased seda ei luba- nud. Minu õde oli asunud Saksamaa- le ja tekkis olukord, kus minu õde tunnustati venelaste poolt sakslaseks, mind aga mitte! Edasi süüdistati mind antisemitismis ja "rassismis". Kuna ma sellele lobale midagi ei vastanud, tähendas ülekuulaja mul- le, et neil olevat küllaltki vahendeid minu rääkima panemiseks. Ta võt- tis ülekuulamiselt sageli sahtlist püs- teli ja mängis sellega, lootes mind nähtavasti kartma panna. Pärast um- bes tunniajalist ülekuulamist tegi ka korralduse minu paigutamiseks aresti. Protokoll sekkord ei koostatud.

Mind viidi ühes ruumist teise ja paigutati, nii palju kui aru sain, maja esimesel korral ühte kappi, milles oli ruumi ainult istumise- seks ja seismiseks. Kappi mingit valgus- ega õhuvaa ei olnud. Pärast minutunnist kapis viibimist viidi mind teise ruumi, kus pidin lahti rietuma. Siis otsiti mu riied jälle põhjalikult läbi. Pärast seda paigutati mind uuesti kappi.

Hilja õhtul koostati minu! äravõet- tud dokumentide, raha ja sõrmuste kohta nimekiri. Seejärel viidi mind õuele ja paigutati omnibussi, kus peale minu oli teisi vahiluseid. Pidin istuma omnibussi põrandale. Arvasin, et see on mu viimane sõit ja neid viiakse mahalaskmisele. Meid viidi aga keskvanglasse. Järgnes uus läbitõmine, nüüd võeti ära saapa- pelad ja kübaralint. Mind paiguta- ti ühte kambrisse, kus oli ees viis meest.

Vanglasse jäin kuni 24. aug. 1941. Seal kuulati mind veel paaril korral üle. Alaline ülekuulamine on Venes moes, sel teel loodetakse van- gi lõpuks ikkagi "pehmeteks" teha. Sekkord kuulas mind üle üks vene- lane, hiljem üks juut. Viimane süü- distas mind salaluse, fashismis ja vaenulikkuses nõukogude korrale. Ta koostas ka protokoll ja nõudis mi- nuilt allkirja iga eripunkti kohta.

Vaenulikkust nõukogude korra suh- tes leiti selles, et ma olin nurisenud oma maja nationaliseerimise pärast, samuti selles, et olin julgenud kri- tiseerida eestlaste äraviimist Vene- maale. Eia tea, kas venelased lootsid selles osas ainult kiidusuuna kuulda või mida nad övati lootsid. Edasi süüdistati mind arustavate üteluste pärast punaarmee kohta. Seda süü- distust oleks võidud igale eestlasele ja ka mõnelegi venelasele esitada.

23. aug. pandi mind tapiruumi ja viidi 24. aug. ühes teiste vahilusa- tega purjekale "Jaana Teär", kust vabanesin ühes paljude teiste eest- lastega, muide ka endise välismini- stri Hans Rebasega, pärast Tal- linn langemist ja venelaste kiiret taganemist 28. aug. 1941. Kokku oli laeval 500 vahiluse ümber, kes asusid al laevaruumis. Kõik need inimesed pääsesid."

Eriti raskets muutus arstide olu- kord pärast sõja puhkemist, kus nende vastu tõesteti keelusi ja süüdistu- si mobilisatsiooni alla kuuluvate meeste varjamise pärast haiglates ning igasugustel muudel põhjustel. Mitmed arstid vahistati öde töö juure- st. Nii arreteeriti "Seevaldi" närvi- haigla juhataja dr. Toomingas oma ülesannete täitmisel haiglas põhju- sel, et ta oli lasknud "Seevaldi" ra- vimisele toodud punaarmeelest, kes olid määratud hakanud, kinni sиду- da. Sanitarispektor dr. Aksk arreteeriti Tervishoiu Rahvakommis- sariaadis jne.

Eesti kõrgem tervishoiuperonal kaotas esimesel punasel aastal palju inimesi. Arstidest vahistati, küüdi- tati ja mobiliseeriti 32 ja üks mõrva- ti. Rohuteadlastest küüditati 24 ja mobiliseeriti 5 ning tapeti 1. Kaotus- tust oleksid veel suuremad olnud, kui tervishoiupoliitruk Smirnov po- leks (vist küll kartusest sakslaste eest) "määratud" augustis 1941 Vene- maale. Tema kavas oli terve tervise- hoiperonalsi üleüldine N. Liitu, kus seda olevat tunginud vaja sõja- pidamiseks. Rida eestlastest arste olid varem saanud asuda Saksasse, kust nad saksas okupatsioonijal tagasi Tallinna tulid. Oksa sai aga ennast õigel ajal ära peita.

Oskar Angelus

● American Airlines juures töötab lennustjuurdessina Piret Amak New Yorgist.

Balti sümposium Hasselby lossis juuniku alguses

Ajaloolises Hasselby lossis otse Stockholmilt külle all asub Põhijamaade Kultuurikeskus, mille väljahoitmine ja administrimine toimub Rootsi, Taani, Norra, Soome ja Islandi vahituse ja pealinnade poolt. 4.-5. juunil toimub siin Balti Instituudi esimene teaduslik sümposium, mille ühtemaks on: Baltased Rootsis. Sümposiumi eesmärgiks on esitada koondatud ülevaade eesti, läti ja leedu teadlaste, uurijate ja kultuuri aladel töötavate isikute tegevusest ja loomingust möödunud veerandsajandi ulatuses.

Sümposiumi avamine toimub reed- del, 4. juunil kell 10. Instituudi esi- mehe fil.dr. Bruno Kalnini poolt. Püügemine Rootsi — on esimese tee- ma üldpealkiri. A. Horn ja dots. E. Nyman refereerivad: baltaste sisse- täandamine — ülevaade ja problee- mid. Peale lõunat käsitletakse tee- mat: baltlased Rootsis — etableeritud minoriteedigrupp. Selle probleemi sotsioloogilise uurimise eesmärgidest kõneleb büroodir. A.S. Reinans. Dr. R. Marandi refereerib: balti minori- teet rootsi presidebats. Prof. K. Aun Kanadast esitab ettekande: Vä- hemusrahvuste probleemidest N. Liit- dus ja prof. A. Andersson Kaliforni- ast annab ülevaate Skandinaavia ja Balti probleemide uurimisest USA-s. Esimene tööpäev lõpeb ühise õhtu- söögiga.

Laupäeval, 3. juunil alustatakse tööd kell 10 balti keeleuurimise probleemidega. Prof. Ruke-Dravina re- refereerib: Läti ja leedu keeleuurim- ine, mag. T. Lazdina Londonist kõ- neleb: Läti grammatika ja õpperaa- matud; doc. V. Tauli räägib eesti lingvistikast ja prof. E. Oksaar Ham- burgist eesti-rootsi kaksikkeelusest sotsiolingvistilistest vaatekohast. Pärast lõunat järgnevad ülevaated balti kirjandusest Rootsis. Eesti kirjan- dustest refereerivad kirjanikud A. Mägi ja K. Ristikivi, läti kirjandu- sest kirjanik J. Erbe, leedu kirjan- dustest lektor J. Lingis. Järgneb balti ja rootsi kirjanike kohtumine ja pidulik õhtusöök.

Pühapäeval, 6. juunil alustatakse töoga kell 11 ja esimeseks üldtee- matuks on ülevaade balti ajaloo- uurimisest Rootsis. Dr. A. Soom vaatleb eesti ajaloolaste uurimistööd, eriti rootsi ajastu küsitlust eesti ajaloes. Läti ajaloouurimisest kõneleb dots.A. Johansons ja leedu osa annab üle- vaade laktor J. Lingis. Pärast lõunat refereerib fil. lic. U. Germanis: Mida jutustavad rootsi koolilõpkuud aja- loo alal baltlastest ja balti maadest. Lija Svabe refereerib: Migratsioon

Kanadast saabub prof. Karl Aun

Rootsi ja Läti vahel 16. sajandi algul. Balti teadlaste ühiskonnateadlik- kust uurimistööd Rootsis kõneleb dr. E. Kalnis, prof. A.P. Aizikselts annab ülevaade balti majanduste- laste uurimisest ja teostest. Süm- posium lõpeb ühise õhtusöögiga kl 18.

Sümposiumist palutakse osa võt- ma ka rootsi valitsusastutest, tea- duslike institutsioonide ja pressi esindajad. Laupäevaõhtusele balti ja rootsi kirjanike kohtumisele on kutsutud rida silmapaistvaid rootsi kirjanikke ja publitsiste.

Isikud, kes soovivad sümposiumist osa võtta, palutakse kutsute-pro- grammide ja informatsiooni saami- seks helistada: Balti Instituudi bü- roosse tel. 20 60 88, 20 70 61 või Insti- tuudi sekretäri hr. Rebesele tel. 758 65 10 või 758 76 68.

"Supermarket" ka Venesse

ROOMA E(PL) — Läänes moes olevate suurmüügiüksuste, n.n. "supermarketite" avamine toimus nüüd ka Venemaal, kus need orga- niseerimised venelaste ülesandel olid itaalia spetsialistid.

Moskvas avati kaiks supermarketit. Veidi varem avati kolm taolist tüü- dupoodi Leningradis ja üks Shohsi- nis. Plaanis on veel uute supermar- ketite avamine Volgogradis, Irkutskis, Vladivostokis ja teistes suure- taimes linnades.

Moskvalastele oli sellalaoline äri ebatavaliseks üllatuseks, jutustab ameerika ajalehtede korrespondent Charlotte Saikovski. Inimesed mes- tased, et kõike saab osta ühest ko- hast toredates pakendites, et kõik kaubad on ilusasti välja pandud ja et isegi kartulid on pestud!

Supermarketite varustamist korral- dasid Itaalia firmad, tuues kõik sia- seeadend Itaaliast. Uudiseks olid venelastele ostukübar. Algul võeti nen- delt vaid korv (lahtine osa itaalia poekübar), pärast leiti, et korvi süles kanda on tülikas, ja et ostjate jaoks olid valmis pandud koguni kärud!

● Vancouveri eesti seltsi esime- heks valiti Kosta Kannanoja, abime- heks Enno Lepnurm ja juha- tuslikmeteaks Rein Vasara, Hilda Joasalu, Adele Unt, Arao õunpuu ja Andres Joasalu.

● Iraanist jõudis Kanadasse tagasi Vancouveris alaliseit eluney agr. Kalju Põhjakas koos perekonnaga. Ta töötas viimased neli aastat Iraanis põldude niitumistas nüü- andjana. Ta kohlas Teleranis ins. Karuset, kes töötab seal juba 134. aastat alates.

Filmimees Kanadast

TORONTO (EPL) — Kanada tele- visiooni CBC ülesandel sõitis Euro- paasse lühifilme tegema maadest ja rahvastest eesti filmimees Edgar Viir.

Filmimisega alustab E. Viir Itaalia- last, haarates ka Tuneesiat, kust edasi siirdub Schweitsi, Saksamaale, Skandinaaviassa ja Soome. Kogu fil- mimisreise kestab kolm kuud. E. Viir on CBC juures töötanud aastaid pää- vauuduste osakonnas filmijana.

OSCARID

HOLLYWOOD — Hollywoodis toimus tunnustusauhindade n.n. Academy Awards'ide ehk Oscarite väljajagamine möödunud aasta sil- mapaistvamatele näitlejatele, filmi- dede, filmimuusikale, kostüümilide jne.

Aasta parimaks filmiks tunnustati sõjafilmi "Patton", aasta parimaks meesnäitlejaks kindrali Pattoni osas esinenud George C. Scott, kes ei il- munud auhinda vastu võtma, aasta parimaks naisnäitlejaks Glenda Jack- soni filmis "Women in Love". Pari- mateks kõrvalasade tähtjateks nime- titati meesnäitlejatest John Mills (fil- mist Ryan's Daughter) ja naisnäitle- jatest Helen Hayes (filmist Airport). Film "Patton" sai veel terve rea lei- si auhindu.

Armast abikaasat, isa ja vanaisa

Oskar Brutus't

30.11.1902 Narva Jõesuus
† 19.05.1971 Södertäljes

mälestavad sügavas leinas

**ABIKAASA
EVALD ja PAUL**
perikondadega
OMAKSEDE
Kodumaal

Meid, oh Issand, eluõhtul
Viimseks valus kinnita,
Võõrsilt, meid kui teekond lõpul
Kodumaale taluta.

Matusetalitus toimub reedel,
28. mail kell 11.45 Södertäljes
Gravkapellet'is.

Mälestame kallist venda ja onu

Oskarit

ja teadmatutes kaduma jäänud
armsaid vendi

Albertit ja Johannest

Kurbuses
**ELFRIEDE, LEMBIT
PAULINE** pojaaga Eestis
ADELE, HARRI Eestis
OMAKSEDE VAIVARAS

Nüüd maga rahus vennake
Su tee on jõudnud lõpule.
Su viimne võitlus võideldud
Sa maieist piinast pääsenud.

Armasst

Oskar Brutus't

mälestavad leinas

HILDA ja ARNOLD RIKK

Armasst onu

Oskar'it

mälestab kurbuses

LEMBIT PEREKONNAGA

Rud. Schmuul 50-aastane

Vänersborgis täitub 50-nne eluaas-
ta 1. juunil tuntud kalanduseri-
teadlase ja sisevete roiskumise
uurija Rudolf Schmuulil, kes
saarlastele on tuntud kui kudu-
saare Muhu päritoluga endine ka-
landuskonulant.

Rudolf Schmuul pärineb Muhu
Koguva külast, millise elanikud pos-
tivedajadena rootsiaegse privileegi
tõttu põliselt kuulusid vabatalunike
seisusse. Schmuulide-Muulide sugu-
võsa on annud rohkeid tuntud in-
imesi nii merenduses-kalanduses kui
ka vaimse alal. Rudolf Schmuul, ol-
les saanud kalanduse alal etteval-
mistuse Pärnu kalanduskoolis ja
kõrgemalet kaubanduslikel kursusel
Tallinnas ja Tartus, asus kudu-
maakonna Saaremaa kalanduskon-
sulendi kohale a. 1942, olle noori-
maks sellel kohal kogu Eesti ulatus-
ses läbi aegade — ta oli vaid 21
aastane. Ta osutus aga energiliseks
ja ambitsioonikaks töömehes Saare-
remaa kalurite abistamisel. Kuid
varsti aga pidi (1943) ta põgenema
Rootsi, kuna saaks okupatsioonivõ-
imude pidid ta vangistama Rootsi põ-
genevate kalurite abistamisel pärast
mootorikutega. Ja nii tuli tal Rootsi
siis alata otsust peale. Lihtsa kalu-
risuulase, et ülalpidamist saada. Kui
siis 1944 aastal algas põgenike suur-
voolus Eestist, kutsus Estniska
Hjälpporganisation Schmuul oma
teenistuses ülesandega aidata kaasa
estlaste päästmisele kodumaal.
Gotlandist saatis ta kendes ülesan-
netes 42 paati kodumaale, milliste-
ga ära toodi umbes 130 eestlast.

Selle operatsioonist on Eesti Pää-
valesse aru antuud oktoobris 1964.

Pärast põgenikevoolu lõppu alus-
tas Rudolf Schmuul iseseisvâ kalu-
riva tegevust Olandis a. 1946, sai
aga varsti koha oma erialal kala-
meistrina-juhatajana tookord suuri-
mas Rootsi kalakaevatuses Köpings
lähedal, kus ta töötas kuni 1956-nda
aastani, mil ta kutsuti sisevete ka-
landuse uurimise keskusse Stock-
holmi Drottningholmis, kus juba
ees olid eesti kalandusteadlane
Aleksander Määr ja Henrik Toits,
kes hiljem liksid Rhodeesia kaland-
dust korraldama. R. Schmuul üle-
sandes oli siseveekogude uurimine
Pöhja-Rootsis.

A. 1956 kandideeris Rud. Schmuul
Älvsborgi maakonna kalanduskon-
sulendi kohale ja asus pärast selle-
le kohale valimist Vänersborgis,
oma praegusse asukohta. Ta on
üleviigilistel tuntus saanud oma
uurimustega Älvsborgi läini järve-
stiku ja kendes leiduvate kalade
elavhõbedasisaldavuse kohta, olles
ühiks esimeseks tähelepanu juhti-
jaks sisevete roiskumise probleemis.
Tema uurimused on muide selgita-
nud, et roiskumine teataval määral
toimub ka siseveeolulise allikjärvedes
ja seda atmosfäärilist langetava töös-
tussuutsu ning teistest maadest tule-
vate aatompartikkelite sadestumise
tõttu. Rootsi valitsus määras talle
aastal 1966 stipendiumi kalandusega
tutvumiseks USA-s ja Kanadas, eri-
ti aga probleemides mis puudutasid
sisevete "prahikala" asendamist

vääriskaladega ning elavhõbedaku-
simustes.

Rudolf Schmuuliga on rootsi aja-
kirjanduses, raadios ja TV-s olnud
rohkeid juturajamisi tema uurimistu-
lumest osas.

Rudolf Schmuul ei jätnud kon-
takte eestusega pärast üleatamis-
operatsiooni Gotlandil. Ta on ol-
nud aktiivselt tegev eesti organisat-
sioonides kuni siiani. 1947–1952 oli
ta Köpingsi Eesti Klubi esimehes
ja sellena aitas kaasa eestlaste üle-
maalsele organiseerimisele, m.h. ol-
les Eestluse Koostöö Keskuse juha-
tusliige aastatel 1948–1955, tookord
asutatud ajalehe Eesti Post juhatu-
sliikmeks ja liihemat aega ka asja-
ajajaks. 1952–1956 oli ta Stockholmis
Eesti Põllumeeste Kogu esimehes.
Rootsi Eestlaste Esinduse loomusel
on ta valitud kolmel korral rahva-
esindajaks, olles ka praegu Esindus-
kogu liikmeks Rahvuslik-Parem-
poolses rühmas.

Need, kes Rudolf Schmuulil tun-
nevad, on võinud konstateerida, et
ta on alati abivalmis, sõbralik ja ei
keeldu kunagi rahvuslikes asjades
kätt külge loomast. Sellest aga ju-
tustud eelpooltoodud kirjeldus tema
tegevusest. Juubeil õnnitlevad tema
sõbrad ja tuttavad, need, kelle üle-
toomisele ta on kaasa aidanud, kolle-
egide erialal, kaaslased poliitilistes
ja rahvuslikes tegevuses, samuti
muhulased ja saarlased.

Kia.

Montreal ei leia esimeest

MONTREAL (VE) — Montreali
Jaani kiriku seltskondlikus saalis
toimunud Montreali Eesti Seltsi
korrallisel astapeakoosolekul seis-
liikmeskond paradoksaalse olukor-
ra ees: Seltsi liikmeskond on jäl-
le kasvanud üle 200-pealiseks, nii
tegevus- kui ka kassaaruanded
rääkisid edukast tegevusaastast,
kuid vaatamata sellele ei leidunud
inimest, kes oleks nõustunud seltsi
esimehe kohustusi järgnevaiks
tegevusaastaks oma õlgadele võt-
ma. See pärast ei asunud ka teiste
juhatuss liikmete valimisele, mis õ-
sustati läbi viia edaspidi erakorralise
peakoosoleku pooll. Vahepeal
ajab jooksvaid asju endine juhatu-
sus.

Juhatus (õigemine esimehe) kriis-
i osas ei ole tegemist omavahelistel
lahkarvamistega ega ka poliitilistel imet
kandvatel mahhinatsioonidega.

Olukord on selline, et seltsi aktiiv-
liikmete hulk püüdu ainult paari-
kümne inimesega. Suurem osa neist
on seltsi endised esimehed ja
kausaegsed juhatusliikmed. Ühesõnaga
seltskondlikust tegevusest väsinud
ja tulipunud kaasmaalased. Kriisi en-
nustavad tundenärgid olid õhus ju-
ba mõõdund aastasel peakoosolekul.

Et lahkuvale juhatusel selle pro-
bleemi lahendamisel abiks olla, vali-
ti kolme-liikmeline erikomisjon, kuhu
kuuluvad praost Karl Raudsepp,
Ermi Soomet ja Julius Ridal.

Rudolf Schmuul

Kohaliku elu

STOCKHOLM

Pensionäride väljasõit

Pensionäride ühingu ühine välja-
sõit bussiga Uppsalasse toimub nel-
japäeval 10. juunil kl. 9. Kogunemi-
ne hõljemalt kl. 8.30 hommikul Rör-
strandgatan, Filadelfia kiriku juu-
res. (Tunnelbana St Erikspiani pea-
sus). Ettetellitud piletid sõiduks
saab kätte busi juures hr. Trooni
käest. Kui mõni pileti ettetellija
kassa ei saa sõita, palutakse sellest
tungalv teatada hiljemalt 3 juuniks
tel. 89 25 32 või 86 93 91. Kuna pile-
ti tel. arv 10 juunil on piiratud, on
hõik piletid juba ettetellitud. Nende-
le, kes piletit omale ei tellinud
3 mai koosolekul, on veel teisteks
päevadeks üksikuid tasuta piletid
saadaval neid ise ära tuues Friids-
verskamhetti kontoritorkel Knuts-
sonsgatan 22 ehk Sirius Friidscentra-
liti Västmannag. 44 A. Täpsemad
teated väljasõidu kohta leiduvad
"Valkommen" nr. 5-1971.

STOCKHOLM

Väljasõit Björköle

Eesti Rahvuslik Liit korraldab pih-
hapäeval, 13. juunil väljasõidu
Björkö saarele Mäläri, et tutvune-
da vikingiteaegse lihtsa keskuse Bir-
kaga ja vecta suvepäeva saare ilu-
s looduses. Birka on silmapaisti-
vaks huviobjektiks turistidele ja ar-
heoloogidele ning alles hiljuti kül-
lastasid seda kohta Rootsi kunings
ja Islandi president viimase ametliku
külaskäigu puhul Rootsis. Saarel
leidub umbes 2500 muinsuskohta ja
kalmu, milledest ligikaudu pooled
on läbiuuritud. Kohapeal annab kül-
lastajatele selgitusi ERL abiesimees
Karl Talpak.

Väljasõit toimub erapaadil Slus-
senist Stockholmist kl. 9 hommikul.
Kõik on väljasõidule teretulnud,
kuid kuna paadiruum on piiratud,
siis saab kaasasõidu võimalust ga-
ranteerida ainult ülesandimes järje-
korras. Registeriaid palutakse tele-
fonil 62 46 22, 60 09 74 või 36 75 23.

KUMLA

**Grupisõit Kesk-Rootsi
suvepäevale**

Kõiki, kellel on huvi ühisesõiduks
Kumlast Kesk-Rootsi suvepäevale
12. juunil palutakse end reg ärra
Joh. Liile juures Gartsvägen 3 A,
Kumla, telefon 019 788 02, kust on
saada lähemaid andmeid sõidu kor-
raldamise kohta.

Kumla Eesti Selts

● Vancouveri eesti seltsi bulletinä-
ni "Liienekaare postipois" toime-
tamise ühtis lakkuvall Felix Laan-
sooll üle Andres Joasulu, omaaeg-
ne "Eus Eesti" majandusosakonna
toimetaja iseseisvuse ajal.

Kroonprints tänuavaldus

Rootsi kroonprints Carl Oskari
saabus tänukaart Rootsi Eesti
Esindusel telegrammi eest. Tema
25. sünnipäevaks. Esindus on
kroonprintsile kõigi eestlaste poolt,
Kroonprints oli tänukaardi lüh-
kurde isanud ka oma poolt saane-
ritud foto.

Liikumisi läbi raudeesriide

Okupeeritud kodumaa tontell
võib Rootsis õe juures Elvino
Paltis ja isa juures Eira Hilemaa.

Ameerikas oli õe juures Linda
Metsik, inglismaal sugulase juures
Vilma Schmidt, Soomes tütre juures
Anna Amalain. Lääne-Saksamaal
õe juures Nadezda Luiga ja Pool-
las abikaasa juures Marje Habak-
kuik.

Uruguais sõitis Tallinna Alek-
sander Treile külla sugulane. Aus-
traaliaist Jakob Kirsile vend. Soome
Magnus Mägilge tuttav. Ameerika-
riikast Aleksander Beljutielse õde,
Austraaliast Paul Loidile õde. Ida-
Saksamaalt Alde Kalamile tütar ja
Elve Elgascile tuttav ja Poolast Si-
via Urbile tuttavad.

Leinateateid

Coventrys, Inglismaal suri 26. apr.
rillil Voldekar Visnapuu, sünd. 20.
apr. 1910 Otepääl.

Bradfordis, Inglismaal suri Jaan
Mäisaar, sünd. 2. det. 1895.

Coventrys suri 4. mail Karl Saag,
sünd. 23. juulil 1918.

Londonis suri 20. apr. Vladimir
Paat, sünd. 20. apr. 1898 Hiiumaal.

Liieneemaal suri 7. märtsil Leena
Laurimäe, sünd. 7. märtsil 1899 Lää-
nemaal.

Ilmus

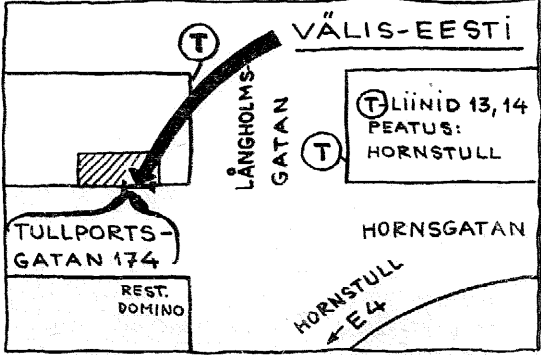
Arno Raag

Kõuepilyvede
Saatel

mälestusi, 260 lhek.
Hind köit. kr. 27.—
brosh. kr. 29.—

EESTI KIRJANIKE
KOOPERATIIV
EESTI KIRJANIKE KOOPERATIIV
Pakk 1, 220 03 Lund
Pg. 43 37 71

Välis - Eesti - EMP kolis

Uus aadress: Tullportsgatan 174 (end. Hornsgatan 174)
Postiaadress: endine: Box 2171, 103 14 Stockholm
Telefon: uus: 08 84 09 55

Uude asukohta — T-peatus Hornstull, väljapääs Långholmsgatan
(Bergsundsomr.) Kuna tänav selles osas on ühesuunaline, siis
parkeerimiseks on head võimalused.

Loodame uutes moodsetes ja suuremates ruumides eesti raamatuid,
grammofoni plaate, eestipäraseid kinkesemeid ja kunsti vee gi
otstarbekamalt vahendada kuj seni. Teretulemast!

